

Démoni
miesta

DÉMONI MIESTA

Biela a čierna pani

Bielu paniu v minulosti pokladali za nepokojný prízrak mladej ženy, ktorá zišla zo sveta násilnou, neprirodzenou smrťou alebo bola za svoje činy odsúdená blúdiť po svete aj po smrti. Na Slovensku sa rozprávania o bielej panej ako poverovej bytosti vyskytovali pomerne zriedka, najčastejšie v súvislosti s cyklom príbehov o mŕtvych. Miestami sa dokonca vnímala ako jedna z podôb smrtky. Väčšina výskytov predstavy o bielej panej sa viaže na šľachtické, prípadne mestské prostredie, na Slovensku však súvisí skôr s legendami o hradoch a zámkoch.

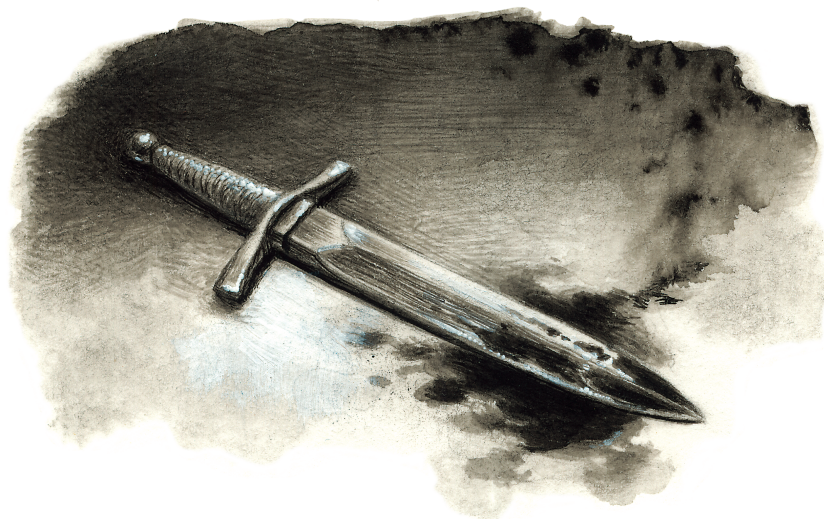
Biela pani sa vraj objavuje v Bratislave v bývalom dome grófa Billota na Ventúrskej ulici a takisto v Mincovom dvore v budove historickej Academie Istropolitany na tej istej ulici. Na Čachtickom hrade žila podľa povesti krvilačná grófká Alžbeta Bátoriová, ktorá zmárnila šesťsto nevinných dievčat, a preto jej duša po smrti nemala pokoja. Zjavila sa ovčiarovi a požiadala ho, aby ju vyslobodil. Inú bielu paniu, Julianu Korponaiiovú, ktorá podľa povesti nemôže ani po smrti nájsť pokoj, vídavať na mestských hradbách Levoče. Pre lásku k svojmu milencovi vraj otvorila brány Levoče nepriateľom (námet románovo spracoval maďarský prozaik Mór Jokai). Na zrúcaninách hradu Turňa sa objavuje prízrak Kristíny Bebekovej. Tá zo žiarlivosti prebodla milenca svojej sestry Kataríny a krivo ju obvinila z vraždy. Kráľovský kastelán usporiadal boží súd - každý obyvateľ hradu musel nad mŕtvym telom so smrtiacou dýkou v ruke prisahať, že zločin nespáchal, že je nevinný. Božiemu súdu sa musela napriek svojim protestom podrobiť aj Kristína. Údajne len čo vstúpila do miestnosti, kde ležalo telo šľachtica, začali rany mŕtveho krváčať a krv sa objavila aj na dýke. Kristína tak bola usvedčená, ale skôr než na ňu vztiahla ruku svetská spravodlivosť, sama si vrazila dýku do prs. Odvtedy za mesačných nocí narieka na múroch hradu.

Okultisti rozlišujú dva typy bielych paní:

1. démonický - často býva sprevádzaný zjavením sa lesného ducha;
2. duchovný - zjavenie sa zomretej osoby s nešťastnou minulosťou, ktorá sa správa pokojne, kým ju nik neohrozuje alebo nezosmiešňuje.

Od zjavenia bielych paní treba odlíšiť čierne panie, ktoré sú ich zápornou obdobou. Ako príklad poslúži bratislavská čierna pani, ktorá sa objavovala na Zelenej ulici

číslo 1, či čachtická čierna pani. Tento náprotivok bielej panej sa v poverových predstavách vyskytuje zriedkavejšie a objavuje sa skôr v ľudovej slovesnosti, najmä v rozprávkach a povestiach.



Biela žena

Žandárom sa predstavila o polnoci v horách Polomy biela žena. Vyšla zo zeme. Naľakali sa jej, lebo ju predtým vôbec nevideli a nevedeli pochopiť, kde sa tam zrazu mohla vziať. I pýtali sa jej, kto je, čo je, odkiaľ je a kam ide, čo tam v noci hľadá. Žena sa bez akéhokoľvek pomykova postavila a povedala: „Tohto roku nechcela by som byť sedliakom, na rok vojakom a o dva roky hrobárom!“ A keď sa jej žandári opýtali prečo, odpovedala: „Tento rok bude pre sedliaka zlý, lebo sa skazia úrody, na rok bude vojna strašlivá, akej ešte nebolo, a o dva roky mor, že ľudia nebudú stačiť mŕtvych pochovávať.“ Žandári chceli ženu so sebou vziať a do Trenčína odvieť, lebo sa im zdala celkom divná a podozrivá. Keď ju ale chceli chytiť a zviazať, žena sa vo chvíli čosi-kamsi stratila.

Michálek, J.: Na krížnych cestách. Z rukopisnej zbierky J. L. Holubyho
Polívka, J.: Súpis slovenských rozprávok V.

